

VÁŽENÉ DÁMY A PÁNOVÉ, ČTENÁŘI ČASOPISU ADIKTOLOGIE,

šéfredaktor časopisu prof. Zima upozornil ve svém editoria-
lu (1/2011), že časopis vstoupil do roku svých kulatých
10. narozenin a že chystáme několik novinek, ačkoli jsme se
rozpočtově paradoxně dostali do vůbec nejhoršího roku od
založení samostatného časopisu. Rád bych proto reflektoval
dvě významné události léta a podzimu, které mají, resp. bu-
dou, doufejme brzy, mít poměrně zásadní dopad jak na celý
obor adiktologie, tak také na náš časopis. Jedná se sice o ně-
kolik zdánlivě různorodých aktivit, ale všechny mají společ-
ného jmenovatele a sledují společný cíl – postupnou emanci-
paci oboru adiktologie a jeho jasné vymezení a „posazení“ do
systému zdravotnických služeb a jasné vyřešení vztahu
s dalšími obory, včetně konsekvencí celkového mezioborové-
ho charakteru naší klinické, výzkumné i výukové práce.

Mnozí víte, že v září 2010 jsme se poprvé pokusili o his-
torickou změnu v postavení zdravotnické profese adiktolo-
ga a požádali Ministerstvo zdravotnictví ČR (dále jen MZ)
o to, aby tato profese byla nositelem zdravotnických výko-
nů, a tedy mohla v budoucnu uzavírat smluvní vztahy se
zdravotními pojišťovnami a docílit toho, aby alespoň část
naší práce spadající do spektra zdravotní péče byla také ja-
ko zdravotní péče hrazena. To se v minulosti zdálo být s vý-
jimkou léčeben a torza sítě AT ordinací jako myšlenka z ka-
tegorie science-fiction. Je dobré si připomenout, že za celá
90. léta, ale ani v poslední dekádě, nedošlo v tomto směru
k žádnému posunu. Ba naopak jsme jen ztráceli více a více
pozici směrem k dotačním programům MZ a o nějakém sys-
témovém řešení směrem k úhradě péče nemohla být ani řeč.
Jistě nemusím připomínat ani obrovské nesmysly způsobené
jednostranným upřednostněním cesty přes Ministerstvo
práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV), kde jsme za ten-
to příklon draze zaplatili a platíme v podobě takových věcí,
jako je tvrzení, že terapeutická komunita je pouze sociální
program, nebo všichni cudně mlčíme nad tím, že bez výměn-
ného programu a dalších podobných aktivit nelze hovořit
o k-centru nebo terénní adiktologické práci a že čistá jehla
opravdu není něco, co zlepšuje sociální stav klienta. MZ pak
logicky začalo „přemýšlet“, zda veřejnozdravotní intervence
vlastně ještě spadají do jeho působnosti, když my sami jsme
je označili za sociální práci. Loňský pokus nedopadl úspěš-
ně a ti, kteří navštívili workshop na letošní AT konferenci
na Sečské přehradě, měli možnost nahlédnout více do toho-

to složitého procesu a diskutovat o něm. Současně jsem tam
informoval o tom, že připravujeme další pokus.

V září 2011 odesíláme společný dopis České asociace
adiktologů a Centra adiktologie PK 1. LF UK v Praze urče-
ný opět Odboru dohledu nad zdravotními pojišťovnami MZ.
Poučení předchozím vývojem budeme již lépe vybaveni.
Spolu s žádostí bude předložena historicky první ucelená
koncepte integrované specializované péče v oboru adiktolo-
gie a další dokumenty požadované ze strany MZ. Jsem vdě-
čen, že vlna, kterou se podařilo zvednout v roce 2008 při
udělení Ceny adiktologie Karlu Hamplovi, má nyní dozvuk
v této pozitivní podobě a bude jistě též důstojnou profesní
vzpomínkou na Karla a jeho snahu zlepšit systém péče v na-
šem oboru. Kolegové Jiří Libra a Viktor Mravčík, kteří na
materiálu tvrdě pracují, stáli před velmi těžkým úkolem vy-
rovnat se s nesourodými předchozími verzemi koncepte.
Jak sleduji interní diskusi, myslím, že se jim to podařilo
a vzniká unikátní dokument mající šanci obstát v širší dis-
kusi uvnitř oboru a že nás to jako obor posune o další krok
vpřed. Současně je dokument jedním z hlavních, které by
měly pomoci v získání statutu profese, jež je nositelem
zdravotního výkonu, a tím se nám poprvé v historii otevře
možnost financovat adiktologickou péči ze systému zdravot-
ního pojištění i v oblastech, kde jsme v minulosti marně
o cokoli podobného usilovali. Rád bych zdůraznil, že bez po-
dílu a přispění kolegů z výboru SNN ČLS JEP, především
Petra Popova, dále vedení ČAA, Ondřeje Sklenáře a širšího
kolektivu kolegů, kteří se do diskuse zapojují a pomáhají ce-
lou věc posouvat dál, si to neumím představit. Velký kus
práce při zpracování a návrhu dílčích verzí strategie (před-
chozí verze vznikaly odděleně pro ambulantní a lůžkovou
část) odvedli Josef Radimecký a Dušan Randák. Musím po-
děkovat též Kamilu Kalinovi, který nejen několikrát zúročil
své zkušenosti z MZ, ale také zapojení do různých koncep-
čních prací ve zdravotnictví v minulosti. Současně, přestože
se nyní pokoušíme o první krok prostřednictvím tzv. nasdí-
lení již existujících výkonů (tedy že by adiktolog mohl účto-
vat v případě úspěchu výkony, které vytvořila a prosadila ji-
ná zdravotnická profese), Kamil Kalina s Ondřejem Sklená-
řem hledají cesty ke vzniku prvního návrhu též zcela
samostatných nových výkonů, o které bychom žádali, a sna-
žili se jej prosadit ve druhém kole.

Celý popisovaný proces je do jisté míry zrcadlem postupného procesu emancipace oboru adiktologie v naší zemi. Lakmusovým papírkem je logicky vždy nadstavba takového procesu, kterým je vzdělávání a věda. Ty nemohou přirozeně existovat bez klinické základny, jsou na ní plně závislé a z mého úhlu pohledu jim tato základna dává též smysl. Náš obor v tomto smyslu v posledních letech roste nebývalým tempem a zásadní podíl na tom má právě nadstandardní spolupráce s klinickými pracovišti a skvělou sítí výukových provozů a zázemí, jaké zde máme. Jen díky tomu mohl v tak rekordním čase být „usazen“ a stabilizován bakalářský obor a nyní se totéž děje na úrovni magisterské. Máme tedy ucelené pregraduální vzdělávání s jasným rámcem, profilem a směrem. Máme koncept, který je životaschopný a začínají o něj projevovat zájem též zahraniční pracoviště. Jen za posledního půl roku jsme vstoupili do jednání hned se dvěma prestižními univerzitními pracovišti v našem oboru ve Spojených státech (v Charlestonu a Richmondu) za účelem vytvoření strategického partnerství. Klíčové pak bylo získání celonárodního projektu ESF pod názvem NETAD (Networking in Addictology). Tento projekt považuji za velkou výzvu. Jeho smyslem a cílem je zužitkovat výsledky práce generací našich předchůdců od 50. let minulého století a dobrý nástup neziskového sektoru v 90. letech a společně nyní vytvořit homogenní výukovou a výzkumnou základnu v ČR a lépe propojit univerzity, státní sektor, neziskový sektor a privátní sféru. Bude to poměrně náročný proces. Zapojeny do něj budou všechny naše odborné společnosti a klíčové struktury v oboru. Pokud se celý záměr povede, mělo by dojít nejen k výraznému zlepšení a nastavení pravidel spolupráce, ale především bychom jako obor měli posílit a stát se partnerem pro zahraniční i tuzemské projekty a mj. např. získávat touto cestou další potřebné finanční prostředky na provoz i rozvoj. Jinými slovy, tím, že budeme lépe organizováni a připraveni, můžeme lépe zužitkovat to, co se za pochodu učíme a často již dávno

děláme tak, abychom to dělali lépe, profesionálně a tím byli konkurencí zemím, jako jsou Německo, Francie či Velká Británie. Tím máme šanci nabídnout své kapacity a učinit Českou republiku transparentním, konkurenceschopným partnerem a získat pro ni a pro sebe kontrakty a spolupráci na atraktivních projektech v budoucnu. Dnes děláme tyto činnosti odděleně, často v improvizovaných podmínkách a nekoordinovaně. Přitom právě synchronita v této oblasti je klíčovým prvkem, který nám může zajistit kýžený efekt – synergii. To je nejsilnější karta, jakou Česká republika (nejen) v našem oboru v Evropě dnes má. A není to současně fráze. Stačí se podívat na poslední roky našeho oboru a aktivity a role, jaké jako země vyvíjíme. Nejsme dnes žádnou Popelkou a není důvod stát stranou a čekat. Je těžké o tom hovořit v dobách ekonomické krize a dopadů na služby. O to více ale není čas na zbytečné otálení a pohledy zpět. Tento obor si poctivě odpracoval dílčí vývojové etapy a máme dnes skutečně dobré předpoklady současnou krizi překlenout a vyjít z ní posílení nejen formálním či neformálním postavením oboru, ale také novými zdroji financování a perspektivou mezinárodního sesítování a spolupráce. V tom vidím další cestu a zde je položen důraz při realizaci projektu NETAD. Časopis Adiktologie je jedním z hlavních komunikačních kanálů projektu. Od tohoto čísla počínaje, budeme průběžně informovat i o dění v projektu a vznikne zde též několik podpůrných aktivit doprovázejících standardní rubriky. V roce 2012 to vše bude podpořeno zvláštním komunikačním portálem, nicméně časopis bude i nadále hrát klíčovou roli jak v nastavování agendy odborné diskuse, tak samozřejmě jako výkladní skříň oboru v tom dobrém smyslu slova.

V Praze dne 1. srpna 2011

Doc. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.

zástupce šéfredaktora časopisu